

ACTUALITAT

Els incendis arrasen dues serres al País Valencià

La magnitud de la tragèdia

A finals de la setmana passada encara cremaven boscos de dos paratges de gran interès ecològic. Un equip d'EL TEMPS es va desplaçar als punts candents a fi de recollir impressions i declaracions de voluntaris, brigadistes i autoritats que col·laboraven en les tasques d'extinció.

A les 8 del matí d'ahir vaig mobilitzar la gent per a controlar el foc que s'apropava al poble. Vam eixir 25 homes cap a la pinada del rector per tal de fer un tallafoc. Aquesta vegada la gent no es va almar tant com ara fa 10 anys, quan es van incendiar els voltants del poble en tan sols unes hores. Ja m'ho esperava. Això és un polvorí, ja que les pistes són estretes i hi ha molta malesa per tallar." Amb aquestes paraules, Antoni Garcia, alcalde d'Aín (la Plana Baixa), recordava, afectat, la magnitud de la primera tragèdia. Ara, els veïns tornaven a reviure, en la matinada de dilluns a dimarts, l'espectacle de les flamerades que guanyaven terreny des del terme municipal d'Eslida.

Ubicat a la serra d'Espadà, l'incendi, que abraçava els termes municipals d'Aín, Eslida, Xòvar, Assuévar i Fondegulla, va arrasar 800 hectàrees, tot i que en un primer moment, la Conselleria de Medi Ambient estimà en 2.000 hectàrees l'extensió dels danys ecològics.

ESLIDA, ENTRE LA FESTA I EL FOC

És la 1 del migdia. A l'entrada del poble, en un ambient d'ocupació, reposa

una de les seccions de la Brigada Tetuán de Castelló. Un destacament del Consorci Provincial de Bombers de Castelló, una ambulància, la brigada forestal vinguda d'Adzaneta del Maestrat i una unitat mòbil de la Guàrdia Civil acaben de donar l'aspecte de situació límit a un poble en festes que pateix ja dos dies d'incendi incontrolat. En la terrassa del Bar Paquita es barregen uniformes i roba de diumenge. Entre tapes i aperitius se senten comentaris tant dels incendis com de l'espectacle de varietats de la nit anterior. En aquest ambient, parlem amb Antoni Garcia, l'alcalde d'Aín, que ens guia fins al punt més conflictiu de l'incendi.

A 500 metres de la línia de foc, trobem la segona de les tres seccions militars encapçalades pel capità Antonio López Zafrilla —la tercera controla l'incendi des del terme d'Aín— i dues brigades forestals de la Diputació Provincial d'Aragó, que estan treballant des de les 9 del matí. A l'enginyer d'ICONA, responsable dels treballs d'extinció, l'acompanya un delegat de la Conselleria de Medi Ambient, encarregat de la distribució del personal. Des de les 6 de la matinada del mateix dia, brigades forestals, bombers i militars intenten contenir, amb dificultats, la progressió de les flames que avancen

cap a Eslida. Tot i que l'incendi es troba sota control, existeixen diversos focus aïllats a què es fa difícil accedir. "La manca de pistes forestals impedeix acostar-nos als diferents punts de la catàstrofe. Per això, els camions de bombers es queden lluny d'alguns punts", afirma el capità Zafrilla, que juntament amb els seus soldats és una anella més en la cadena dels equips de suport. "La nostra tasca", assenyala Zafrilla, "es limita a obrir tallafocs i netejar malesa sota les ordres de l'enginyer d'ICONA".

REMATANT LA FEINA

Ja en primera línia, l'ambient esdevé més angoixant. Tensió, ulleres i màscara es fan indispensables per a suportar el núvol de fum i cendres que ens envolta. L'actitud clarament optimista que es viu al poble, entre el foc i la pólvora de la mascletada, contrasta amb la incertesa generalitzada que s'hi respira. "Mai no es pot dir que un incendi està sota control. El foc va cap on bufa el vent", afegeix el xofer del tanc de bombers.

En aquest moment, la brigada forestal afronta amb mànegues, aixades i pales els punts neuràlgics del focus que sobreviuen encara a les ratxes d'aigua d'he-

Han tocat a foc a Porta-Coeli.

RAFA GIL

La cultura del foc destrueix amb els boscos

blacions de Gàtova, Marines i Olocau continuaven encara el dimecres passat debatent-se entre les flames de l'incendi que es va originar el diumenge dia 31 d'agost a la localitat d'Altura (l'Alt Palància).

Tot i que la situació ara sembla més controlada, dilluns a la nit es van viure moments d'intranquil·litat. La presència d'un flota de 10 autocars en cas d'evacuació imminent va ser la prova del risc objectiu que va patir Gàtova durant algunes hores. El poble estava ja fora de perill, encara que l'incendi continuava candent entre els termes municipals de Sogorb i Gàtova. En aquest punt, l'organització de la labor d'extinció és completament diferent a la que hi havia a Eslida. Si a la serra d'Espadà els equips tècnic i humà eren abundants, a Gàtova, en canvi, un centenar de veïns treballen desinteressadament. Només hi ha un tanc de bombers, una unitat de la Guàrdia Civil i dos hidroavions. Dimarts, el suport tècnic a Olocau era precari. "Ahir l'Exèrcit es va fer arrere amb el pretext de no poder passar. I 40 veïns van haver d'anar a sufocar l'incendi. Les brigades forestals no hi eren, com tampoc no hi havia hidroavions ni helicòpters", afirma una jove.

LA CARTOIXA, ACORRALADA

Passat Olocau, el paisatge, des de la carretera, és de completa normalitat. L'àrea de cultiu de secà ha frenat l'empenta del foc. D'altra banda, les fonts del Marge, del Llentiscle, del Poll o de la Gota han

Un alt percentatge de les causes que originen els incendis és conseqüència de la intencionalitat i la negligència de l'home. Segons el director general d'ICONA al País Valencià, Rafael Curràs, la desaparició dels boscos és el resultat "d'una cultura del foc que encara es manté viva al País Valencià". Segons Rafael Curràs "l'ús del foc per part dels llauradors i dels ramaders que cremen argelagues i esbarzers per facilitar el pas dels animals, són dos dels motius principals dels incendis accidentals". De fet, aquest estiu s'han detectat alguns casos d'aquesta índole.

Curràs assenyala també l'existència d'incendis provocats per diversos motius. "L'especulació del terreny, encara que no es pot provar amb seguretat, ha deteriorat el medi ambient a fi de convertir els boscos en zones urbanístiques. De fet, punts com el Montgó de Dénia, la Devesa del Saler, la serra d'Espadà o la Foia de Bunyol són els testimonis d'aquesta hipòtesi.

Per a Curràs, parlar de convertir una zona en paratge natural significa la consegüent aparició de les flames. Seguint aquesta mateixa línia, el director general de Recursos Forestals de la Conselleria de Medi Ambient, José Luis Ortíz, ratifica que "una part molt important d'aquests darrers incendis han estat provocats. A més, la gent que ha comès aquestes barbaritats ecològiques coneix molt bé la muntanya, el lloc, la data i el moment oportú. És gent que sap com cremar.

V. L. / E. T.

desaparegut tràgicament sota les flames.

La Cartoixa de Porta-Coeli es manté assetjada des de fa dos dies. La normalitat retorna de mica en mica. Els monjos, que havien estat evacuats la nit de dimarts a la base militar de Bètera, havien estat pregant per l'ajuda divina. El pare procurador, Víctor Gimeno, explica els fets de la passada nit: "Hi havia dos focus del mateix front. El vent bufava amb violència. Eren les 3 de la matinada i en 10 minuts tota la muntanya es calà foc. Les flamerades arribaven a 20 metres d'altura. El cruixir de la fusta i de les pinyes provocaven un soroll aterrador. Gràcies a Déu, els tarongers van fer de barrera natural i impossibilitaren d'aquesta manera que l'incendi passara avant."

Distintament a la resta d'incendis presents, aquest, pel seu valor històric, tenia un gran nombre de voluntaris del Centre Excursionista de València, del Grup Escolta d'Alboraia i de veïns de les localitats pròximes al monestir, com ara Nàquera o Serra. També hi actuaven efectius de la Guàrdia Civil, de Protecció Civil i vuit tancs del Consorci Provincial de Bombers de València.

MOLTA GENT I POCA COORDINACIÓ

L'excés de voluntaris i de contingent humà ha generat un descontrol a l'hora d'actuar amb eficàcia. Després de tota la vesprada sense aparèixer, finalment, a les 5'30 un helicòpter fa acte de presència per impedir el pas del foc cap al sanatori de tuberculosos i la seua planta de propà que es troben a uns 500 metres en línia recta.

Referint-se a l'evident descoordinació esmentada ja per l'alcalde d'Aín, una jove de Nàquera que portava dos dies treballant va afirmar: "La desorganització entre les diverses forces és més que notable. L'Exèrcit ha actuat per la seua banda, com també ho han fet les brigades forestals i, per una altra, nosaltres, els voluntaris dirigits per Protecció Civil. A més, a aquesta descoordinació s'afegeix la manca de motivació per part dels brigadistes, ja que tenen conflictes laborals. Els brigadistes mateixos ens comentaven que cobraven per hores i deixaven de treballar quan havien fet les seues hores reglamentàries." Així doncs, estaven més pendents de l'arribada d'un nou reemplaçament que de fer bé la seua feina. Aquesta mateixa opinió la defensa també l'Institut d'Estudis Comarcals del Camp del Túria, que expressa la seua

"indignació i impotència davant l'incendi que està afectant la desolada serra de la Calderona". Al mateix temps, l'esmentada entitat denuncia "l'escassetat de mitjans tècnics disponibles i la poca coordinació per a fer front a un incendi de grans proporcions, i també la soledat en què s'han trobat durant les primeres hores de l'incendi nombrosos grups de veïns que han participat en els treballs d'extinció. En darrer lloc, l'Institut d'Estudis Comarcals recorda que ha demanat a la Generalitat la declaració de la serra de la Calderona com a paratge natural per frenar l'abandonament que ha patit fins ara. Per això, aquesta entitat exigeix que es duga a terme una investigació dels motius que han originat la desgràcia i les futures conseqüències.

Amb aquests dos incendis de grans di-

La pèrdua biològica dels nostres boscos

La Calderona. L'incendi que ha afectat la serra de la Calderona en pràcticament la seua totalitat representa, sens dubte, la pèrdua ecològica més important dels darrers anys. La seua bellesa natural i la seua proximitat a la ciutat de València, la convertien en un lloc ideal de trobada de naturalistes i excursionistes, i també en un lloc d'esbargiment de les famílies que volien fruit d'un aire sa i d'unes panoràmiques excepcionals. Avui, de la Calderona queda poc més que cendra: la perfecta, exhaustiva, exigent, fins i tot matemàtica incineració que ha sofert la seua cobertura vegetal, ha transformat els seus magnífics paratges en un dramàtic desert.

niques cal resaltar l'endemisme *Centaurea saguntina*, espècie d'aquesta serra fa poc descrita.

No obstant això, el component faunístic també era de consideració. Els porcs senglars, les raboses, els conills i els micro-mamífers eren veritablement abundants. Entre l'ornitofauna nidificava, entre altres espècies, l'àguila serpera, l'astor, l'esparver, l'aligot comú, el xoriguer comú, el falcó mostatxut, el xot, el brúfol, etc. Algunes d'aquestes espècies tenien en la Calderona, un dels seus últims refugis a la província de València. Tanmateix, la Calderona ha destacat sempre com a paradís entomològic, i són molts els articles científics que s'han dedicat a la singularitat dels insectes trobats en aquesta serra. El foc ha acabat amb els estudis científics s'hi es realitzaven (entre ells diverses tesis doctorals).

La serra d'Espadà. La serra d'Espadà conté la millor mostra de la vegetació silicícola del País Valencià. L'extensió dels seus boscos de sureres i pins pinastres la converteixen en una zona d'importància biològica única en el món mediterrani ibèric. Alhora, nombrosos endemismes troben refugi en la seua geologia: *Centaurea pau*, *Dianthus multiaffinis* i *Minnuartia valentina*, en són els més destacats. El foc, això no obstant, destrueix aquest magnífic món vegetal: Xovar, Eslida, Aín, Assuébar, en són els termes més afectats.

La Marina. El foc també ha afectat molt greument altres contrades valencianes. La serra de Bèrnia, durant aquest dies d'estiu, ha vist com de nou es pegava foc quasi en la totalitat, sent l'obac la part més afectada. Els magnífics crestalls de Bèrnia, refugi de plantes rupícoles de gran interès (com és el cas de l'espècie *Linaria orbensis*, fa poc descrita de les muntanyes d'Orba i Benissa), quasi tots els anys pateixen els efectes dels incendis forestals. Aquesta degradació de la vegetació ha produït al llarg del temps un progressiu empobriment de la fauna, ha perdut molta de la importància cinegètica que va aconseguir en l'antiguitat. La vall d'Ebo i el coll de Rates, en aquests dies d'estiu, han tornat a cremar-se, com quasi tots els anys, amb una insistència, que faneja el fet incompreensible.

Martí Domínguez

I després de la desgràcia...

RAFA GIL

mensions, el País Valencià, a més d'haver perdut un tresor de gran valor ecològic, ha desproveït les comarques del Camp del Túria, Camp de Morvedre, Alt Palància i la Plana Baixa d'uns dels seus pulmons. Aquestes dues catàstrofes, juntament amb les altres 50, han convertit les 9.800 hectàrees de bosc del País Valencià en un vertader cendrer. Així doncs, en tan sols cinc dies s'ha duplicat l'extensió afectada pels incendis. L'acció indiscriminada dels piròmans, la negligència de la gent, la presència d'abocadors incontrolats en combinació amb el fort vent de ponent que ha bufat la darrera setmana, han tornat a ser notícia com cada estiu.

Eliseu T. Climent
Vicent Lafora

La serra de la Calderona, una de les darreres prolongacions del Sistema Ibèric, al nord de la comarca de l'Horta, representava -dins del ja magre i esquifit panorama natural valencià- una de les zones ecològicament més riques i conservades, on el bosc mediterrani aconseguia moments d'ufanor esplèndids. La vegetació en les zones calices estava constituïda fonamentalment per un estrat arbore de pi blanc, i per un intens matosar format fonamentalment pel ginebre, el coscoll, el llentiscle, el margalló, el bruc i el romer. Però era en els terrenys silfics, on romanien els millors retalls forestals, amb magnífics boscos de sureres i pi pinastre, i també un dens matosar format per brugueres, arítjol, heura, arbosers, marfull, caps d'ase, estepa blanca... En la font del Berro i la font de La Gota, zones totalment devastades pel foc, aquesta vegetació tenia unes dimensions magnífiques. Entre les singularitats botà-